

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

МОСКАЛЮК ОЛЕНА ВІКТОРІВНА

УДК: 32 + 371.15 + 378.147 + 811.111 + 372.461

**НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОГО ПУБЛІЧНОГО МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ
ПОЛІТОЛОГІВ НА ОСНОВІ ВИСТУПІВ БРИТАНСЬКИХ І
АМЕРИКАНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ДІЯЧІВ**

13.00.02 – теорія та методика навчання
(германські мови)

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Одеса 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент
Татарина Інна Олександрівна,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
доцент кафедри західних і східних мов та методики їх навчання.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Задорожна Ірина Павлівна,
Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка,
завідувач кафедри практики англійської мови та методики її викладання;

кандидат педагогічних наук, доцент
Боднар Світлана Вікторівна,
Одеський інститут фінансів Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі,
завідувач кафедри іноземних мов.

Захист відбудеться «25» листопада 2015 року о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 41.053.04 Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65029, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26.

Із дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 36.

Автореферат розіслано «24» жовтня 2015 р.

Учений секретар

А. В. Кордонова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Суттєві зміни, які відбуваються у сфері міжнародного співробітництва України на фоні інтеграції нашої держави в європейську спільноту, сприяють тому, що володіння іноземними мовами перетворюється на невід'ємний компонент практичної та інтелектуальної діяльності людини. Про це йдеться в Законі України «Про вищу освіту» (2014), Національній стратегії розвитку освіти України на 2012-2021 роки. Цей факт посилює статус іноземної мови як професійної навчальної дисципліни для більшості фахівців вищої ланки освіти, у тому числі майбутніх політологів, професійна діяльність яких спрямована на аналіз сучасних політичних явищ, розробку оптимальних методів управління та технологій вирішення соціально-політичних конфліктів.

Одним із важливих завдань представників майбутньої політичної еліти є здатність представляти Україну в якості активного суб'єкту сучасної геополітичної ситуації у світі, уникаючи тиску та маніпулювань з боку інших політичних фігур. Відомо, що від певної політичної позиції залежить місце країни на міжнародній арені, її роль у діяльності світової спільноти. При цьому визначення іміджу країни залежить від засобу її презентації політичними лідерами держави, які у своїх виступах та промовах мають можливість звернутись як до міжнародного суспільства, так і до громадян своєї країни. Саме тому високопрофільну підготовку майбутніх політологів слід вважати одним із найбільш актуальних напрямків сучасної системи освіти.

Фундаментом такої підготовки є розвиток умінь англійського публічного мовлення, сутність яких полягає у здатності висловлювати власне ставлення щодо політичних процесів, які відбуваються в Україні та закордоном, проводити перемовини, круглі столи із зарубіжними політичними діячами, тощо. Успішне здійснення зазначеного виду діяльності передбачає володіння відповідними мовними засобами, за допомогою яких зростає виразність, дієвість та впливовість висловлювання, що є важливою ознакою професійного публічного мовлення.

Методологічні засади навчання усного іншомовного професійного мовлення розроблено О. Бігич, І. Задорожною, Р. Мартиною, Л. Морською, С. Ніколаєвою, В. Плахотником, О. Тарнопольським, Л. Черноватим. Результати досліджень цих вчених стали підґрунтям для розробки методик навчання іноземної мови майбутніх фахівців у галузі екології (А. Кордонова), економіки (О. Биконя, С. Боднар, Н. Драб), безпеки життєдіяльності (В. Терещук), інженерії (І. Каменська), історії (Л. Добровольська), журналістики (Г. Ахмед), юриспруденції (С. Кіржнер, Г. Савченко), туризму (М. Митник), фармакології (Т. Горпініч), психології (І. Левчик).

Водночас англійське публічне мовлення виступало об'єктом дослідження філологічних дисциплін. Зокрема, досліджувалися різноманітні аспекти культури публічного мовлення (О. Ахманова, В. Артёмов, В. Виноградов, О. Винокур, Б. Головін, О. Леонтьєв, С. Ожегов, М. Пентилук, Д. Розенталь); функції сталих виразів у промовах британських прем'єр-міністрів в епоху глобалізації (Т. Свиридчук); технології мовленнєвого впливу на аудиторію (М. Дорофєєва);

комунікативні, структурно-композиційні, лексико-семантичні, морфолого-синтаксичні характеристики політичного виступу (М. Діденко); особливості ділової та політичної комунікації (P. Engel, D. Watts); основи риторичного аналізу політичних текстів (R. Hart).

У методичних роботах також зверталась увага на проблему навчання публічного мовлення. Було досліджено особливості формування іншомовної комунікативної культури майбутніх учителів засобом педагогічної риторики (І. Татарина), культури публіцистичного мовлення в учнів загальноосвітньої школи (І. Гамрецький); визначено педагогічні умови формування соціокультурних умінь публічного мовлення студентів (Г. Павловська); проаналізовано процес формування навичок публічного мовлення під час навчання російської мови (Р. Дроздов) та схарактеризовано сутність процесу навчання публічного мовлення у вигляді ділових презентацій (S. Turner, M. Wood, G. Zelazny).

Було визначено окремі напрямки сучасних методичних досліджень професійної мовленнєвої діяльності майбутніх фахівців політичної сфери. Досліджено шляхи розвитку їхньої термінологічної компетентності (Т. Денищич), лексичної компетенції на матеріалі термінологічної лексики (А. Онощенко), підготовки до міжкультурного спілкування за допомогою ділової гри (Д. Фатеева), підготовки до професійного іншомовного спілкування засобом діалогу-обговорення (Г. Суткевич).

Незважаючи на суттєву базу досліджень, поза увагою науковців залишилася проблема поєднання навчання іншомовного публічного мовлення майбутніх політологів з їхньою реальною професійною діяльністю, а також проблема забезпечення цієї діяльності комунікативними стратегіями й тактиками англійського політичного дискурсу. Незадовільне володіння останніми гальмує висловлення професійно обґрунтованих думок щодо трактування наявних політичних подій засобами англійської мови. Саме ці невирішені питання поглиблюють суперечність, що існує між соціальними потребами сучасного суспільства, контактувати з міжнародною політичною спільнотою англійською мовою та реальними можливостями майбутніх українських політологів здійснювати ці професійні дії на високому змістовному та лінгвістичному рівні. Спроба представити один із можливих варіантів вирішення означеного протиріччя є вибір теми нашого дослідження **«Навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів на основі виступів британських і американських політичних діячів»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження здійснювалося в межах наукової теми кафедри західних і східних мов та методики їх навчання «Теорія і практика інтегрованого навчання іноземних мов у середніх та вищих навчальних закладах України» (реєстраційний номер 0109U000201), що входить до тематичного плану науково-дослідницької роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Тему дисертації затверджено вченою радою Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського (протокол № 8 від 31 березня 2011 року) та узгоджено у

Міжвідомчій Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології при НАПН України (протокол № 6 від 18 червня 2013 року).

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній апробації методики навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів на основі виступів британських і американських політичних діячів.

Завдання дослідження:

1. Схарактеризувати сутність поняття «англійське публічне мовлення майбутніх політологів» та його лінгвістичні особливості.
2. Провести ретроспективний аналіз методів навчання професійного іномовлення майбутніх політологів та виявити їх резервні можливості.
3. Виявити психологічні механізми породження й відтворення англійського публічного мовлення.
4. Визначити структуру змісту навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів.
5. Розробити лінгводидактичну модель та відповідну до неї систему вправ з навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів.
6. Перевірити ефективність розробленої методики за спеціально встановленими критеріями.

Об'єкт дослідження – процес іншомовної підготовки майбутніх політологів.

Предмет дослідження – методика навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні того, що навчання майбутніх політологів англійського публічного мовлення буде ефективним, якщо воно здійснюється на основі автентичних англомовних промов політичних діячів і реалізується в три етапи: 1) лінгвоінформаційний, на якому набуваються лінгвістичні знання англійської політичної термінології, а також здійснюється розвиток відповідних мовних навичок і мовленнєвих умінь її використання в процесі продукування власних речень та мікротекстів; 2) змістовно-аналітичний, на якому розвивається здатність трактування змісту англомовних публічних промов політичних діячів; 3) професійно-мовленнєвий, на якому розвивається здатність складати власні публічні промови з відповідної тематики.

Методи дослідження. Для характеристики сутності поняття «англійське публічне мовлення майбутніх політологів» і його лінгвістичних особливостей, а також для проведення ретроспективного аналізу методів навчання професійного іномовлення майбутніх політологів використано аналіз сучасних вітчизняних та зарубіжних дидактичних, методичних і лінгвістичних досліджень. Для визначення психологічних особливостей породження й відтворення англійського публічного мовлення використано аналіз та інтерпретацію результатів психологічних досліджень щодо кодових переходів у внутрішньому мовленні та залежності від них якості його зовнішньої форми. Для обґрунтування структури змісту навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів досліджено програми з підготовки фахівців за спеціальністю «Політологія», а також дидактичні вимоги до структурування змісту навчання іноземних мов. Для створення лінгводидактичної

моделі навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів використано метод педагогічного моделювання. Для розробки системи вправ використано метод систематизації і класифікації мовного та мовленнєвого матеріалу, а також метод логіко-дидактичного взаємозв'язку педагогічних дій. Для перевірки ефективності розробленої методики за встановленими критеріями та рівнями їх оцінювання проведено педагогічний експеримент у таких його формах, як констатувальний і формувальний. Для перевірки достовірності отриманих результатів, якісного та кількісного аналізу експериментальних даних використано метод статистичної обробки результатів дослідження.

База дослідження. Дослідно-експериментальна робота проводилася на базі Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, Державного вищого навчального закладу «Запорізький національний університет». Всього в експерименті взяли участь 295 студентів, в основному експерименті – 132 студенти.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше науково обґрунтовано та експериментально апробовано методику навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів на основі виступів британських і американських політичних діячів; схарактеризовано сутність поняття «англійське публічне мовлення майбутніх політологів» та його лінгвістичні особливості; проведено ретроспективний аналіз методів навчання професійного іномовлення майбутніх політологів та виявлено їх резервні можливості; виявлено психологічні механізми породження й відтворення англійського публічного мовлення; визначено структуру змісту навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів; розроблено лінгводидактичну модель навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів, яка обіймала три етапи (лінгвоінформаційний, змістовно-аналітичний, професійно-мовленнєвий) та відповідну систему вправ щодо її реалізації; визначено критерії (лінгвістичний, репродуктивно-мовленнєвий, продуктивно-мовленнєвий), показники та схарактеризовано рівні (високий, задовільний, низький) сформованості вмій англійського публічного мовлення майбутніх політологів. Уточнено поняття англійське публічне мовлення відповідно до фаху політології. Дістала подальшого розвитку методика навчання англійського публічного мовлення.

Практична значущість дослідження полягає в розробці методики навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів та методичних рекомендацій щодо її впровадження в освітню практику, а також навчального посібника «Public Speech in Politics» (у співавторстві) для студентів, які опановують суспільно-політичні науки.

Матеріали дослідження можуть використовуватись у процесі іншомовної підготовки майбутніх політологів та соціологів у вищих навчальних закладах, інститутах післядипломної освіти; у процесі розробки методичних рекомендацій, підручників, посібників.

Результати дослідження впроваджено в навчально-виховний процес Одеського національного морського університету (акт впровадження № К 1260 від 20.02.2015 р.), Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка (акт впровадження № 708-33/03 від 28.05.2015 р.), Одеського

національного університету імені І. І. Мечникова (акт впровадження № 29 від 11.06.2015 р.), Національного університету «Одеська юридична академія» (акт впровадження № 1212-45 від 17.06.2015 р.), Державного вищого навчального закладу «Запорізький національний університет» (акт впровадження № 01-15/144 від 22.06.2015 р.).

Достовірність результатів дослідження забезпечується методологічним і теоретичним обґрунтуванням вихідних концептуальних положень; використанням системи методів дослідження, адекватних його предмету, меті та завданням; якісним і кількісним аналізом експериментальних даних; репрезентативністю вибірки дослідження.

Апробація результатів дисертаційного дослідження здійснювалася на міжнародних: «Конфлікти та безпека» (Одеса, 2010), «Наука в інформаційному просторі» (Дніпропетровськ, 2011), «Творча спадщина К. Д. Ушинського у вимірах освіти XXI сторіччя» (Одеса, 2013), «Управление качеством образования в ВУЗе: проблемы, перспективные идеи и технологии» (Казахстан, 2013), «Актуальні проблеми сучасної дошкільної та вищої освіти» (Одеса, 2014), «Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД» (Переяслав-Хмельницький, 2014), «Modern tendencies in the pedagogical science of Ukraine and Israel: the way to integration» (Ізраїль, 2014), «Scientific achievements 2015» (Австрія, 2015); всеукраїнських: «Проблеми та перспективи розвитку української науки на початку третього тисячоліття» (Переяслав-Хмельницький, 2011), «Актуальні проблеми викладання іноземних мов для професійного спілкування» (Дніпропетровськ, 2015) науково-практичних конференціях.

Публікації. Результати й основні положення дисертації викладено в 14-ти публікаціях автора, з яких 5 – у наукових фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному науковому виданні (Ізраїль), 7 – апробаційного характеру, 1 (у співавторстві) – додатково розкриває наукові результати дисертаційного дослідження.

Особистий внесок здобувача у написанні навчального посібника «Public Speech in Politics» для майбутніх політологів полягає в розробці змісту вправ, діалогів, текстів для читання й аналізу, а також у підборі промов політичних діячів для їх вивчення [14].

Структура дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний зміст дисертації становить 251 сторінку, основний текст дисертації викладено на 186 сторінках. У тексті вміщено 16 таблиць, 4 діаграми та 1 схема, що займають 4 самостійні сторінки основного тексту. Список використаних джерел містить 312 найменувань (з них 62 іноземною мовою) та займає 30 сторінок. Додатки викладено на 36 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано об'єкт, предмет, мету, завдання, гіпотезу, методи дослідження, розкрито наукову

новизну та практичну значущість одержаних результатів, подано відомості щодо апробації й упровадження основних положень дисертації.

У першому розділі «Теоретичні засади навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів» схарактеризовано сутність поняття «англійське публічне мовлення майбутніх політологів» та його лінгвістичні особливості; проведено ретроспективний аналіз методів навчання професійного іномовлення майбутніх політологів та виявлено їхні резервні можливості; виявлено психологічні механізми породження й відтворення англійського публічного мовлення майбутніх політологів.

Аналіз наукової літератури з досліджуваної проблеми (Н. Бабич, І. Вихованець, О. Зарецька, А. Коваль, Л. Мацько, Л. Олексівець, Г. Онуфрієнко, М. Пентилюк, Г. Сагач, G. Bell, L. Bolstock, G. Kampbell, H. Cathleen, J. O'Connor Power) дозволив визначити, що публічне мовлення є різновидом професійно-орієнтованої мовленнєвої діяльності, яка адресована певній аудиторії та виголошується з метою інформування й переконання слухачів.

Англійське публічне мовлення майбутніх політологів розуміємо як мовленнєву діяльність спеціалістів у галузі політології, яка представляє аналіз і оцінювання політичних подій та явищ, що відбуваються як у нашій країні, так і закордоном, прогнозування можливих соціально-політичних подій та конфліктів засобами англійської мови в риторико-емоційній формі (чітко, доречно, логічно, переконливо) та спрямована на здійснення впливу на інтелектуальну, поведінкову і емоційну сферу слухачів і створення в них певних стереотипів.

У ході дослідження було схарактеризовано лінгвістичні особливості англійського публічного мовлення, серед яких виокремлюємо *фонетичні*: використання публіцистичного інтонаційного стилю або системи взаємопов'язаних інтонаційних засобів (мелодика мовлення, фразовий наголос, ритм, гучність, темп, паузи, тембр); *лексичні*: використання суспільно-політичної лексики (слова, пов'язані з суспільно-політичним ладом та ідеологією держави і суспільства) та суспільно-політичної термінології (пласт лексичних одиниць, зміст яких зрозумілий лише фахівцям); *граматичні*: використання особових займенників, наказових форм дієслова, теперішнього часу дієслова для повідомлення про майбутні події, минулого часу для повідомлення про дії у минулому, неособових форм дієслова, окличних речень, синтаксичного паралелізму, парцеляції, однорідних членів речення, імперативних конструкцій, переважання простих та складносурядних речень; *стилістичні*: використання алітерації, асонансу (фоно-стилістичні прийоми); антитези, метафори, метонімії, літоти, епітетів, іронії, алюзії, порівняння (лексико-стилістичні прийоми); риторичних запитань, інверсійного порядку слів, анафори, хіазму, паралелізму (синтактико-стилістичні прийоми).

Ретроспективний аналіз навчально-методичної та наукової літератури з досліджуваної проблеми дозволив виявити, що недостатньо розкритими є проблеми, пов'язані зі специфікою навчання іншомовного публічного мовлення на основі інформації, одержаної із професійно-орієнтованих джерел; можливості використання автентичних текстів публічних промов політичних діячів як засобів іншомовної професійної підготовки майбутніх політологів; психологічні

механізми породження та відтворення англійського публічного мовлення. Недостатня увага щодо останніх ускладнює формування механізму понадфразового випередження, що забезпечує готовність зовнішньої іншомовної реалізації кожної наступної фрази під час закінчення попередньої (І. Зимня).

За результатами психологічних досліджень (Л. Виготський, М. Жинкін, І. Зимня, О. Леонт'єв, І. Синиця, О. Соколов), було виявлено, що проблема породження й відтворення публічного висловлювання безпосередньо пов'язана із проблемою взаємозв'язку внутрішнього та зовнішнього мовлення майбутніх політологів. Внутрішнє мовлення розуміють як інтеріорізовану мовленнєву дію, яка реалізується у згорнутій редукованій формі (О. Леонт'єв). При цьому ступінь згорнутості внутрішнього мовлення змінюється від повного внутрішнього проговорювання до максимального скорочення, що визначає рівень досконалості зовнішнього мовлення. Послідовність взаємопов'язаного розвитку внутрішнього та зовнішнього мовлення майбутніх політологів відповідно до їх професійно-мовленнєвої діяльності є наступною. У процесі визначення задуму майбутнього публічного висловлювання, відбору тематичної фахової інформації та створення на її основі первинного тексту внутрішнє мовлення студентів характеризується повним розгортанням через недостатність відповідних лінгвістичних, професійних і риторичних знань та вмінь. У процесі аналізу та критичного осмислення змісту вибраної тематичної інформації та створення на її основі вторинного тексту внутрішнє мовлення студентів частково скорочується, що забезпечує тренувальний виклад тексту промови у зовнішньому мовленні. Після засвоєння студентами вторинного тексту, введення до його змісту стилістичних засобів виразності внутрішнє мовлення майбутніх політологів характеризується відносно повним рівнем згортання, що забезпечує готовність мовця до викладу публічної промови перед аудиторією слухачів.

У другому розділі **«Методика навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів»** визначено структуру змісту навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів, розроблено лінгводидактичну модель навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів, яка обіймала три етапи (лінгвоінформаційний, змістовно-аналітичний, професійно-мовленнєвий) та відповідну систему вправ щодо її реалізації.

Структурними компонентами англійського публічного мовлення майбутніх політологів є: 1) професійні знання та вміння; 2) риторичні знання та вміння; 3) англійськомовні лінгвомовленнєві знання та вміння.

З урахуванням сучасних освітньо-кваліфікаційних вимог, що висуваються до підготовки студентів з напрямку 6.030104 «Політологія», було визначено професійні знання, якими має оволодіти майбутній політолог, такі, як: 1) знання понятійного апарату сучасної політичної теорії, а також термінологічних одиниць, що використовуються в політичній практиці; 2) знання закономірностей і тенденцій політичного життя суспільства; 3) знання устрою типових політичних систем світу та політичної системи України; 4) знання головних складових політичного процесу; 5) знання типів і способів ухвалення політичних рішень. Відповідними професійними вміннями, якими має оволодіти майбутній

політолог, є наступні: 1) здійснювати політичний огляд взаєпов'язаних політичних подій та явищ; 2) надавати професійний коментар щодо політичних подій та процесів; 3) прогнозувати можливі соціально-політичні кризові ситуації у політичному житті України та інших світових держав; 4) виявляти сутність, причини та наслідки певних політичних подій та явищ; 5) надавати експертну оцінку рішенням та постановам органів законодавчої та виконавчої влади, лідерів партійних і громадських організацій.

Риторичними є знання форми встановлення (завершення) контакту з аудиторією, характерних для публічного виступу; правил композиційного структурування публічного виступу; правил розташування «сильних» аргументів; лінгвістичних і екстралінгвістичних засобів утримання уваги аудиторії; стилістичних засобів виразності, що посилюють емоційність та впливовість мовлення. Ці знання зумовлюють становлення відповідних риторичних умінь таких, як: 1) реалізувати задум-концепцію висловлювання у зовнішній промові шляхом адекватного вибору теми повідомлення з урахуванням особливостей адресата повідомлення; 2) використовувати різні форми встановлення (завершення) контакту з аудиторією; 3) структурувати висловлювання відповідно до вимог, які ставляться до публічного виступу; 4) розташовувати «сильні» аргументи на початку, кінці або в середині повідомлення з метою надання найбільш ефективного впливу на інтелектуальну, емоційну або поведінкову сферу слухача; 5) утримувати увагу аудиторії, враховуючи її особливості, за допомогою відповідних лінгвістичних і екстралінгвістичних засобів; 6) використовувати стилістичні засоби виразності, що посилюють емоційність та впливовість мовлення.

Лінгвістичними знаннями є такі: 1) знання засобів відбору іншомовного тематичного матеріалу з різних інформаційних джерел; 2) знання засобів поєднання відібраної тематичної інформації у когерентний зв'язний текст; 3) знання засобів семантичної трансформації первинного тексту; 4) знання засобів запам'ятовування тематичної фахової інформації; 5) знання широкого кола питань стосовно проблеми, яка розглядається у публічній промові, та глибоке знання змісту підготовленого тексту публічної промови. Відповідними до них уміннями є наступні: 1) уміння створювати первинний текст публічної промови; 2) уміння мовної та контекстуальної здогадки незнайомого мовного матеріалу в процесі опрацювання тексту публічної промови; 3) уміння створювати вторинний текст; 4) уміння навчального викладу тексту публічної промови; 5) уміння представляти зміст підготовленої публічної промови аудиторії слухачів та відповідати на їхні спонтанні запитання.

Розроблена нами лінгводидактична модель навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів включає в себе наступні етапи навчання: лінгвоінформаційний, змістовно-аналітичний, професійно-мовленнєвий.

Перший, *лінгвоінформаційний*, етап навчання спрямовано на формування у майбутніх політологів лінгвістичних знань англійської політичної термінології, а також на розвиток відповідних мовних навичок та мовленнєвих умінь її використання в процесі продукування власних речень та мікротекстів. *Перша мета* цього етапу полягала у навчанні майбутніх політологів політичної

термінології, її осмислення та продукування. Якість засвоєння лінгвістичних знань перевірялася за допомогою нормативного читання та відтворення нових термінологічних одиниць в ізольованому вигляді, диктанту-перекладу, заповнення пропусків у реченнях, пошуку відповідностей. *Друга мета* полягала у навчанні студентів автоматизованого вживання англійської політичної термінології у передмовленнєвій практиці. Якість сформованих мовних навичок перевірялася шляхом нормативного читання та відтворення словосполучень і речень, диктанту-перекладу, створенням власних словосполучень і речень з використанням вивченої англійської політичної термінології. *Третя мета* передбачала навчання майбутніх політологів вживання англійської політичної термінології на рівні виконання передмовленнєвих дій з лінгвістичними опорами. Контроль якості навчання здійснювався шляхом складання студентами власних мікротекстів, які містять опис певної політичної події, з використанням англійської політичної термінології, що вивчається.

Другий, *змістовно-аналітичний*, етап було спрямовано на розвиток у майбутніх політологів здатності трактування змісту англійських публічних промов політичних діячів. *Першою метою* цього етапу було навчити майбутніх політологів виявляти в тексті публічної промови стилістичні засоби виразності, які використовуються з метою посилення впливовості мовлення (епітети, метафори, гіперболи, повтори, риторичні запитання, тощо) та визначати їх функції. Контроль результатів навчання відбувався за допомогою: 1) пояснення студентами функції стилістичних засобів виразності в тексті публічної промови; 2) складання власних речень та мікротекстів з використанням виявлених стилістичних засобів. *Друга мета* полягала в навчанні студентів визначати головну ідею публічної промови. Засобом контролю навчання виступали відповіді на ключові запитання викладача, відтворення змісту промови (доповіді) з опорою на ключові запитання, речення, слова. *Третя мета* полягала в навчанні студентів визначати композиційну структуру тексту публічної промови (доповіді). Контроль результатів навчання здійснювався шляхом відповідей на запитання викладача, відтворення змісту тексту промови з опорою на план, письмовий виклад тексту.

Третій, *професійно-мовленнєвий етап*, було спрямовано на розвиток у майбутніх політологів здатності складати власні публічні промови з відповідної тематики. *Першою метою* даного етапу було навчити студентів здійснювати політичний огляд подій та явищ з використанням вивченої політичної термінології. Контроль якості навчання здійснювався шляхом створення студентами власних політичних оглядів за відповідною соціально-політичною тематикою. *Друга мета* передбачала навчання майбутніх політологів надавати професійний коментар щодо політичних подій та явищ з використанням вивченої термінології та стилістичних засобів виразності. Контроль якості навчання здійснювався в процесі створення студентами власних політичних коментарів щодо певних подій та явищ в Україні та світі. *Третя мета* полягала у навчанні майбутніх політологів аналізувати причини та наслідки політичних подій та явищ, а також прогнозувати можливі соціально-політичні ситуації під час політичної доповіді (промови). Контроль якості навчання здійснювався в процесі

аналізу та обговорення підготовлених доповідей у студентській групі, надання відповідей на запитання інших студентів групи. *Четверта мета* передбачала навчання студентів надавати оцінку рішенням органів влади, політичних лідерів під час політичної доповіді (промови). Контроль якості навчання здійснювався в процесі аналізу та обговорення публічних виступів студентів у групі.

На кожному з етапів поставлені цілі навчання реалізовувалися за допомогою відповідної системи вправ. Вправи, що реалізовувалися на першому етапі навчання, є некомунікативними та умовно-комунікативними, рецептивними або рецептивно-репродуктивними, з повним або частковим рівнем управління діяльністю студентів. Наведемо приклади вправ першого етапу навчання.

Вправа 1. Тип: некомунікативна, рецептивно-репродуктивна. Мета: ознайомити студентів з новими лексичними одиницями. Інструкція: a) Listen to the following words and repeat them after the teacher; b) Read the following words with their translation and write them down into your vocabularies; c) Cover the right side of the exercise and translate the words into Ukrainian; d) Cover the left side of the exercise and translate the words into English:

1. campaign	1. кампанія;
2. conservative	2. консервативний;
3. election	3. вибори, виборча кампанія;
4. to hold the office	4. обіймати посаду;
5. inflation	5. інфляція;
6. policy	6. політика, система, методика;
7. politician	7. політик, державний діяч
8. to ratify	8. затверджувати;
9. reconciliation	9. мир, згода;
10. Senator	10. сенатор;
11. Vice President	11. віце-президент.

Вправа 2. Тип: некомунікативна, рецептивно-репродуктивна. Мета: удосконалити навички вживання нових лексичних одиниць. Інструкція: a) Read the following sentences translating the words given in brackets into English and write them down; b) Give the definition of the political terms given in brackets and think of your own sentences with them.

1) Margaret Thatcher is the most famous woman (*політичний діяч*) of the 20th century. 2) You organized the (*виборчу кампанію*) of our (*кандидата*) brilliantly. 3) (*Прем'єр міністр*) said that the main purpose of the government is to bring down the (*інфляцію*). 4) The majority of the population voted for the (*кандидата від консервативної партії*). 5) When she was first elected (*прем'єр міністром*) she began implementing (*безкомпромісну політику*) which was later given the name of Thatcherism.

Вправа 3. Тип: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна. Мета: удосконалити лінгвістичні вміння вживання політичної термінології. Інструкція: a) Read the following abstract from a political review about the presidential election campaign and translate it into Ukrainian; b) Retell the text using the words and word combinations given in bold type; c) Make your own review using the words and word combinations in bold type.

The presidential **election campaign** began in Ukraine on Tuesday, February 25. The election campaign starts automatically on the basis of a Verkhovna Rada **resolution** on scheduling early **presidential elections** in Ukraine for May 25, 2014, the press service of **the Central Election Commission** reported. On February 24, the CEC published the schedule of organizational measures on **preparing for and holding the elections**. According to the schedule, the nomination of **presidential candidates** begins on February 25 and will last until March 30. Candidates may be **nominated by parties** or self-nominated. It is necessary to make a deposit of UAH 2.5 million **to register a candidate**. For this purpose, the CEC has published the number of a special account opened for the placement of deposits by **candidates for the Ukrainian president**. Deadline for the submission of documents to the CEC for the registration of presidential candidates is April 4.

Вправи, що реалізовувались на другому етапі навчання, є умовно-комунікативними, рецептивно-репродуктивними, з повним або частковим рівнем управління діяльністю студентів. Наведемо приклади вправ.

Вправа 1. Тип: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна. Мета: навчити студентів виділяти стилістичні засоби виразності в тексті публічної промови. Інструкція: а) Read the following abstract from President B. H. Obama's Afganistan-war speech and translate it into Ukrainian; б) Define the stylistic function of the words and word combinations given in bold type.

«Good evening. Nearly 10 years ago, **America suffered** the worst attack on our shores since Pearl Harbor. This mass murder was planned by Osama bin Laden and his al Qaeda network in Afghanistan, and **signaled a new threat to our security** – one in which the targets were no longer soldiers on a battlefield, but innocent men, women and children going about their daily lives.

In the days that followed, our nation was united as **we struck** at al Qaeda and routed the Taliban in Afghanistan. Then, **our focus shifted. A second war was launched** in Iraq, and we spent **enormous blood and treasure** to support a new government there. By the time I took office, the war in Afghanistan had entered its seventh year. But al Qaeda's leaders had escaped into Pakistan and were plotting new attacks, while the Taliban had regrouped and gone on the offensive. Without a new strategy and decisive action, our military commanders warned that we could **face a resurgent** al Qaeda, and a Taliban taking over large parts of Afghanistan».

Вправа 2. Тип: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна. Мета: навчити студентів визначати головну ідею публічної промови. Інструкція: а) Read Albert Gore's speech «*Election of the President*», *Leader's speech, 2000* and translate it into Ukrainian; б) Answer the following questions and summarize the main idea of the speech:

1) Who is the author of the speech? What position did he occupy in the American Government? 2) What topic is the speech dedicated to? 3) Comment on the beginning of the speech. Does the author manage to grab the attention of the audience? 4) What idea is expressed in the main part of the speech? What kind of language units (lexical, grammatical, stylistic) are used by the speaker to reflect the idea? 5) How does the speaker conclude the speech? What means of conclusion are used? 6) Comment on the repetition of the pronoun «I» in the speech. 7) Comment on the significance of the

following statement: “The strength of American democracy is shown most clearly through the difficulties it can overcome”.

Вправа 3. Тип: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна. Мета: навчити студентів визначати композиційну структуру тексту публічної промови. Інструкція: a) Read the speech of Joseph Robinette Biden, Jr., the current Vice President of the United States, and translate it into Ukrainian; b) Divide the text of the speech into its logical parts.

Вправи, що використовувалися на *професійно-мовленнєвому етапі* навчання, є умовно-комунікативними, комунікативними, мотивованими, продуктивними, з частковим керівництвом діяльністю студентів або без нього. Наведемо приклади вправ цієї групи.

Вправа 1. Тип: умовно-комунікативна, продуктивна. Мета: розвинути вміння інтерпретувати політичний огляд. Інструкція: a) Read the political review by James Carden “*A Peaceful Path Forward for Ukraine*” and translate it into Ukrainian; b) Express your agreement or disagreement as to position of the author about the West’s policy on the ongoing Ukrainian crisis; c) Comment on the expression used by the author: “*opinion governs the world.*”

Вправа 2. Тип: комунікативна, продуктивна. Мета: розвинути вміння готувати власний політичний огляд. Інструкція: Search the Internet resources for the information on the topic “**Normandy 4 Ukraine peace talks in Minsk**” and prepare a brief review on the topic.

Вправа 3. Тип: комунікативна, продуктивна. Мета: розвинути вміння аналізувати політичний коментар. Інструкція: a) Read the statement made by David Cameron about British military personnel being deployed to Ukraine to provide advice and training to government troops; b) Express your agreement or disagreement as for the statements given in italic type. Explain your point of view.

“The reason for not going further is *we don’t believe, fundamentally, there is some military solution to this issue. There needs to be a diplomatic solution which I think should be enabled by sanctions and pressure and the economic weight of Europe and America*”.

Вправа 4. Тип: комунікативна, продуктивна. Мета: розвинути вміння готувати політичний виступ. Інструкція: Imagine that you were elected the president of students' political club. a) Prepare a speech in which you: 1) thank your supporters for their assistance; 2) give an outline of your first steps as the president of the club; b) Present your speech to your fellow students and answer their questions.

У **третьому розділі дисертації «Експериментально-дослідна робота з навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів»** прописано підготовку та реалізацію педагогічного експерименту, визначено критерії, показники, схарактеризовано рівні сформованості англійського публічного мовлення майбутніх політологів. Представлено хід та результати дослідно-експериментальної роботи щодо навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів, подано аналіз підсумків експерименту.

Проведення експерименту передбачало реалізацію таких етапів: пошуково-розвідувального, констатувального, формувального й прикінцевого. Перевірка ефективності запропонованої методики експериментального

навчання відбувалась у процесі методичного експерименту, який мав природний, вертикально-горизонтальний, відкритий характер (за П. Гурвичем). Неварійованими умовами експерименту були: 1) кількість і склад контрольних та експериментальних груп студентів; 2) викладач-екзаменатор; 3) вихідний рівень сформованості умінь англійського публічного мовлення; 4) час проведення експериментального навчання; 5) місце проведення занять; 6) критерії оцінювання навичок і вмінь; 7) однаковий навчальний матеріал – автентичні тексти публічних промов британських і американських політичних діячів; 8) однаковий засіб навчання. Варійованими умовами експерименту були зміст і характер вправ, організація навчального процесу. Студенти були розподілені на експериментальну (ЕГ) і контрольну (КГ) групи у випадковому порядку, оскільки вихідний рівень їхньої іншомовної підготовки був приблизно однаковим. Тривалість експериментального навчання складала 2 семестри.

В експериментальному дослідженні взяли участь студенти Одеського національного університету імені І. І. Мечникова та Державного вищого навчального закладу «Запорізький національний університет», з яких було утворено ЕГ та КГ. Студенти ЕГ навчалися за експериментальним посібником «Public Speech in Politics», у КГ навчання відбувалося за методикою, запровадженою викладачами вузів, у яких проходило навчання.

Оцінювання рівнів сформованості англійського публічного мовлення майбутніх політологів було проведено за такими критеріями та показниками: 1) *лінгвістичний* критерій з показниками: рецептивні та репродуктивні лінгвістичні знання англійської політичної термінології; рецептивні та репродуктивні мовні навички використання англійської політичної термінології в окремих словосполученнях та реченнях; мовленнєві вміння використання англійської політичної термінології у власних реченнях та мікротекстах; 2) *репродуктивно-мовленнєвий* критерій з показниками: здатність відтворювати інформацію, що міститься у тексті промови, з використанням вивченої політичної термінології; здатність визначати: головну ідею тексту політичної промови; структурні елементи публічної промови; стилістичні засоби виразності, що посилюють впливовість мовлення; 3) *продуктивно-мовленнєвий* критерій з показниками: здатність здійснювати політичний огляд подій та явищ; надавати професійний коментар щодо політичних подій та явищ; готувати власну промову (доповідь) за заданою тематикою.

Для діагностики рівнів сформованості у майбутніх політологів англійського публічного мовлення було розроблено завдання на перевірку відповідних знань, навичок та вмінь за кожним із критеріїв. Оцінювання цих рівнів здійснювалося за коефіцієнтом навченості В. Беспалька. Після закінчення формувального етапу експерименту було проведено прикінцевий зріз знань із метою визначення рівня сформованості умінь англійського публічного мовлення майбутніх політологів. Результати експериментальних зрізів подано у таблиці.

Порівняльні кількісні дані рівнів сформованості вмінь англійського публічного мовлення студентів експериментальної (ЕГ) та контрольної (КГ) груп (у %) (передекспериментальний та прикінцевий зрізи)

Рівні сформованості умінь англійського публічного мовлення	Група			
	ЕГ		КГ	
	Перед-експериментальний	Прикінцевий	Перед-експериментальний	Прикінцевий
Високий	5	27	8	12
Задовільний	14	61	18	32
Низький	81	12	74	56

Таблиця засвідчує наявність позитивних змін у рівнях сформованості вмінь англійського публічного мовлення студентів ЕГ. Кількість студентів, які досягли високого рівня сформованості вмінь англійського публічного мовлення, зростає на 22 %, (з 5% до 27 %), задовільного – на 47% (з 14 % до 61 %). На низькому рівні залишилося 12 % студентів (було 81%).

Щодо результатів прикінцевого діагностування студентів контрольної групи, то там не спостерігалось значних змін у рівнях сформованості вмінь англійського публічного мовлення. Кількість студентів, які досягли високого рівня сформованості означених умінь, збільшилася на 4 % (з 8 % до 12 %), задовільного – на 14 % (з 18 % до 32 %). Більшість студентів КГ (56 %), як і раніше, залишилася на низькому рівні.

Надійність і вірогідність отриманих результатів дослідження підтверджена методами математичної статистики за критеріями Стюдента та Фішера. Результати проведеного експериментального навчання засвідчили ефективність розробленої методики навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів і підтвердили правомірність висунутої гіпотези.

У **висновках** викладено результати дослідження, основні з них такі.

У дисертації досліджено теоретичні засади навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів на основі виступів британських і американських політичних діячів; спроектовано відповідну лінгводидактичну модель, розроблено методику і систему вправ із навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів, здійснено їх апробацію.

1. Схарактеризовано сутність поняття «англійське публічне мовлення майбутніх політологів», яке розуміємо як мовленнєву діяльність спеціалістів у галузі політології, яка представляє аналіз і оцінювання політичних подій та явищ, що відбуваються як у нашій країні, так і за кордоном, прогнозування можливих соціально-політичних подій та конфліктів засобами англійської мови в риторико-емоційній формі (чітко, доречно, логічно, переконливо), спрямована на здійснення впливу на інтелектуальну, поведінкову й емоційну сферу слухачів і створення в них певних стереотипів.

Визначено лінгвістичні особливості англійського публічного мовлення, до яких належать *фонетичні*: використання публіцистичного інтонаційного стилю або системи взаємопов'язаних інтонаційних засобів (мелодика мовлення, фразовий наголос, ритм, гучність, темп, паузи і тембр); *лексичні*: використання

суспільно-політичної лексики (слова, пов'язані з суспільно-політичним ладом та ідеологією держави і суспільства) та суспільно-політичної термінології (пласт лексичних одиниць, зміст яких зрозумілий лише фахівцям); *граматичні*: використання особових займенників, наказових форм дієслова, теперішнього часу дієслова для повідомлення про майбутні події, минулого часу для повідомлення про дії у минулому, неособових форм дієслова, окличних речень, синтаксичного паралелізму, парцеляції, однорідних членів речення, імперативних конструкцій; переважання простих і складносурядних речень; *стилістичні*: використання алітерації, асонансу (фоно-стилістичні прийоми); антитези, метафори, метонімії, літоти, гіперболи, епітетів, іронії, порівняння (лексико-стилістичні прийоми); риторичних запитань, інверсійного порядку слів, анафори, епіфори, хіазму, паралелізму (синтактико-стилістичні прийоми).

2. Ретроспективний аналіз методів навчання професійного іномовлення майбутніх політологів дозволив виявити наступне: недостатньо розкритими є важливі проблеми, пов'язані зі специфікою навчання іншомовного публічного мовлення на основі інформації, одержаної із професійно-орієнтованих джерел; психологічні механізми породження та відтворення англійського публічного мовлення; можливість використання автентичних текстів публічних промов політичних діячів як засобів іншомовної професійної підготовки майбутніх політологів.

3. Виявлено, що психологічні механізми породження і відтворення англійського публічного мовлення ґрунтуються на взаємозв'язку внутрішнього та зовнішнього мовлення. На початку побудови публічного висловлювання в процесі визначення задуму майбутнього публічного висловлювання, відбору тематичної фахової інформації та створення на її основі первинного тексту внутрішнє мовлення майбутніх політологів є розгорнутим і здійснюється шляхом повного внутрішнього промовляння висловлювання за зразком зовнішнього мовлення. На наступному етапі аналізу та критичного осмислення змісту вибраної тематичної інформації та створення на її основі вторинного тексту внутрішнє мовлення студентів частково скорочується, що забезпечує тренувальний виклад тексту промови у зовнішньому мовленні. Після засвоєння студентами вторинного тексту, введення до його змісту стилістичних засобів виразності внутрішнє мовлення майбутніх політологів характеризується відносно повним рівнем згортання, що забезпечує готовність мовця до викладу публічної промови перед аудиторією слухачів.

4. Визначено структуру змісту навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів. Структурними компонентами змісту навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів є: 1) професійні знання та вміння; 2) риторичні знання та вміння; 3) англійськомовні лінгвомовленнєві знання та вміння.

5. Розроблено лінгводидактичну модель навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів, яка обіймала три етапи: 1) *лінгвоінформаційний*, спрямований на формування у майбутніх політологів лінгвістичних знань англійської політичної термінології, а також розвиток відповідних мовних навичок і мовленнєвих вмінь її використання в процесі продукування власних

речень та мікротекстів; 2) *змістовно-аналітичний*, спрямований на розвиток у майбутніх політологів здатності трактування змісту англomовних публічних промов політичних діячів; 3) *професійно-мовленнєвий*, спрямований на розвиток у майбутніх політологів здатності скласти власні публічні виступи з відповідної тематики.

Досягненню цілей кожного з трьох етапів навчання сприяло виконання відповідної системи вправ. Вправи *лінгвоінформаційного етапу* навчання були спрямовані на формування лінгвістичних знань англійської політичної термінології, навичок її вживання у передмовленнєвій практиці та розвиток лінгвістичних умінь вживання англійської політичної термінології. Вправи *змістовно-аналітичного етапу* були спрямовані на розвиток у майбутніх політологів наступних умінь: виявляти в тексті публічної промови стилістичні засоби виразності, які використовуються з метою посилення впливовості мовлення; визначати головну ідею публічної промови; визначати композиційну структуру тексту публічної промови (доповіді). Вправи, що використовувалися на *професійно-мовленнєвому етапі* навчання, були спрямовані на розвиток у майбутніх політологів умінь здійснювати політичний огляд та надавати професійний коментар щодо політичних подій та явищ, а також умінь аналізувати сутність причин та наслідків політичних подій та явищ, прогнозувати можливі соціально-політичні ситуації та надавати оцінку рішенням органів влади, політичних лідерів під час політичної доповіді (промови).

6. Ефективність розробленої методики навчання англійського публічного мовлення визначено за такими критеріями та показниками: 1) *лінгвістичний* критерій з показниками: рецептивні та репродуктивні лінгвістичні знання англomовної політичної термінології; рецептивні та репродуктивні навички використання англomовної політичної термінології в окремих словосполученнях та реченнях; мовленнєві вміння використання англomовної політичної термінології у власних реченнях та мікротекстах; 2) *репродуктивно-мовленнєвий* критерій з показниками: здатність відтворювати інформацію, що міститься у тексті промови, з використанням вивченої термінології; здатність визначати: головну ідею тексту; структурні елементи публічної промови; стилістичні засоби виразності, що посилюють впливовість мовлення; 3) *продуктивно-мовленнєвий* критерій з показниками: здатність здійснювати політичний огляд подій та явищ; надавати професійний коментар щодо політичних подій та явищ; готувати власну промову (доповідь) за заданою тематикою

Показником результативності навчання стало значне підвищення рівня сформованості англійського публічного мовлення у студентів ЕГ порівняно зі студентами КГ. Кількість студентів, які досягли високого рівня сформованості умінь англійського публічного мовлення, зросла на 22 %, задовільного – на 47 %. На низькому рівні залишилося 12 % піддослідних.

У контрольній групі не спостерігалось значних змін у рівнях сформованості умінь англійського публічного мовлення. Кількість студентів, які досягли високого рівня сформованості означених умінь, збільшилася на 4 %, задовільного – на 14 %. Більшість студентів КГ (56 %) залишилася на низькому рівні.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів окресленої проблеми. Перспективним напрямом може стати навчання іншомовного публічного мовлення студентів інших спеціальностей.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях автора:

1. Москалюк Е. В. К вопросу формирования культуры мышления будущих политологов / Е. В. Москалюк // Наука і освіта : науково-практичний журнал. – Одеса : Південний науковий центр НАПН України, 2013. – Вип. № 5 / СХІІІІ. – С. 13-15.

2. Москалюк Е. В. К. Д. Ушинский о значимости формирования мировоззрения учащихся / Е. В. Москалюк // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського : зб. наук. пр. – 2013. – Спецвипуск. – С. 160-165.

3. Москалюк Е. В. К вопросу об определении психологических особенностей развития англоязычной профессиональной речи / Е. В. Москалюк // Наука і освіта : науково-практичний журнал. – Одеса : Південний науковий центр НАПН України, 2013. – Вип. № 6 / СХVІ. – С. 41-44.

4. Москалюк Е. В. Психолого-педагогические условия обучения англоязычной публичной речи будущих специалистов / Е. В. Москалюк // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського : зб. наук. пр. – 2014. – Спецвипуск. – С. 204-210.

5. Москалюк О. В. Система вправ з навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів / О. В. Москалюк // Наука і освіта : науково-практичний журнал. – Одеса : Південний науковий центр НАПН України, 2015. – Вип. № 5 / СХХХІV. – С. 58-63.

6. Moskalyuk E. V. Western European rhetorical canon and its influence on the development of English public speaking skills of future politologists / E. V. Moskalyuk // Матеріали V відкритого міжнародного форуму [«Modern tendencies in the pedagogical science of Ukraine and Israel: the way to integration»] – Ариэль (Израиль) : Университетский центр Ариэль в Самарии, 2014. – С. 259-264.

7. Москалюк О. В. Конфлікт як невід’ємний компонент розвитку сучасного суспільства / О. В. Москалюк // Матеріали міжнар. наук.-практ. семінару-наради [«Конфлікти та безпека»], (Одеса, 2010 р.). – Одеса : СМІЛ, 2010. – С. 20-22.

8. Москалюк О. В. До питання про сутність стилістичної культури англійської мови / О. В. Москалюк // Матеріали VII міжнар. наук.-практ. конф. [«Наука в інформаційному просторі»], (Дніпропетровськ, 2011 р.). – Дніпропетровськ : Біла К. О., 2011. – Т. 4. – С. 22-24.

9. Москалюк О. В. Сутність поняття «стилістична культура мовлення» / О. В. Москалюк // Матеріали III всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. [«Проблеми та перспективи розвитку української науки на початку третього тисячоліття»], (Переяслав-Хмельницький, 2011 р.). – Переяслав-Хмельницький : Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г. Сковороди, 2011. – С. 161-163.

10. Москалюк Е. В. К вопросу о развитии публичной речи будущих специалистов / Е. В. Москалюк // Материалы междунаучного конференции. [«Управление качеством образования в ВУЗе : проблемы, перспективные идеи и технологии»], (Казахстан, 2013 г.). – Казахстан, Алматы : Университет «Туран», 2013. – Ч. 1. – С. 174-177.

11. Москалюк Е. В. Структурные компоненты обучения англоязычной публичной речи / Е. В. Москалюк // Материалы международного научно-практического интернет-конференции. [«Проблемы та перспективи розвитку науки на початку 3-го тисячоліття у країнах СНД»], (Переяслав-Хмельницький, 2014 р.). – Переяслав-Хмельницький : Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г. Сковороди, 2014. – С. 200-203.

12. Москалюк Е. В. Лингводидактическая модель обучения английской публичной речи будущих политологов / Е. В. Москалюк // Материалы конгресса [«Scientific achievements 2015»], (Австрия, 2015 г.). – Австрия : Center of the International Scientific Association «Science&Genesis», 2015. – Ч. 2. – С. 26-29.

13. Москалюк О. В. Методичні рекомендації щодо виконання розробленої системи вправ для навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів / О. В. Москалюк // Материалы VI всеукраїнської науково-практичної конференції. [«Актуальні проблеми викладання іноземних мов для професійного спілкування»], (Дніпропетровськ, 2015 р.). – Дніпропетровськ : Біла К. О., 2015. – С. 47-49.

14. Москалюк О.В. Public speech in Politics : [навч. посібник] / І. О. Татарина, О. В. Москалюк – Одеса: ФОП Бондаренко М. О., 2015. – 241 с.

АНОТАЦІЯ

Москалюк О. В. Навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів на основі виступів британських і американських політичних діячів. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови). – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», МОН України. – Одеса, 2015.

Дисертацію присвячено теоретичному обґрунтуванню і практичній розробці методики навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів на основі виступів британських і американських політичних діячів.

У роботі схарактеризовано сутність поняття «англійське публічне мовлення майбутніх політологів» та виявлено його лінгвістичні особливості. Визначено структуру змісту навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів. Досліджено психологічні механізми породження й відтворення англійського публічного мовлення майбутніх політологів. Розроблено лінгводидактичну модель навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів, яка обіймала три етапи: лінгвоінформаційний, змістовно-аналітичний, професійно-мовленнєвий. Розроблено систему вправ щодо навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів на основі виступів

британських і американських політичних діячів. Проведено експериментальну апробацію запропонованої методики та перевірено її ефективність за такими критеріями: лінгвістичний, репродуктивно-мовленнєвий і продуктивно-мовленнєвий.

Ключові слова: англійське публічне мовлення, майбутні політологи, виступи британських і американських політичних діячів, лінгводидактична модель, система вправ, методика навчання англійського публічного мовлення майбутніх політологів.

АННОТАЦІЯ

Москалюк Е. В. Обучение английской публичной речи будущих политологов на основе выступлений британских и американских политических деятелей. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика обучения (германские языки). – Государственное учреждение «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского», МОН Украины. – Одесса, 2015.

Диссертационное исследование посвящено проблеме обучения английской публичной речи будущих политологов на основе выступлений британских и американских политических деятелей.

Проведенный анализ научной литературы позволил определить сущность понятия «английская публичная речь будущих политологов», которое понимаем как речевую деятельность специалистов в области политологии, которая представляет анализ, оценку политических событий и явлений, происходящих как в нашей стране, так и зарубежом, прогнозирование возможных социально-политических событий и конфликтов средствами английского языка в риторико-эмоциональной форме (четко, уместно, логично, убедительно) и направлена на оказание влияния на интеллектуальную, поведенческую и эмоциональную сферу слушателей, а также создание у них определенных стереотипов.

В диссертации определена структура содержания обучения английской публичной речи будущих политологов. Структурными компонентами содержания обучения английской публичной речи будущих политологов являются: профессиональные знания и умения; риторические знания и умения; англоязычные лингворечевые знания и умения.

Исследованы психологические механизмы порождения и воспроизведения английской публичной речи. Выявлено, что в основе развития умений английской публичной речи будущих политологов лежат психологические механизмы становления иноязычной речевой деятельности. При этом в начале обучения внутренняя иноязычная речь будущих политологов является развернутой и осуществляется путем полного внутреннего проговаривания высказывания по образцу внешней речи. На каждом следующем этапе обучения иноязычная речь будущих политологов все больше сворачивается, и сокращенная форма внутренней речи возникает на словесно-мыслительной основе, которая предшествует его созданию.

Определены лингвистические особенности английской публичной речи, к

которым относятся фонетические: использование публицистического интонационного стиля; лексические: использование общественно-политической лексики и терминологии; грамматические: использование личных местоимений, императивных форм глагола, настоящего и прошедшего времени глагола для сообщения о предстоящих событиях и о действиях в прошлом, восклицательных предложений, синтаксического параллелизма, парцелляцию, однородных членов предложения, императивных конструкций, преобладание простых и сложносочиненных предложений; стилистические: использование аллитерации, ассонанса (фоно-стилистические приемы); антитезы, метафоры, метонимии, литоты, гиперболы, эпитетов, иронии, сравнения (лексико-стилистические приемы); риторических вопросов, инверсионного порядка слов, анафоры, эпифоры, хиазма, параллелизма (синтактико-стилистические приемы).

Спроектирована лингводидактическая модель обучения английской публичной речи будущих политологов, включающая три этапа: лингвоинформационный, направленный на формирование у будущих политологов лингвистических знаний английской политической терминологии, умений ее использования в передречевой практике; содержательно-аналитический, направленный на развитие у будущих политологов способности трактовки содержания англоязычных публичных речей политических деятелей; профессионально-речевой, направленный на развитие у будущих политологов способности составлять собственные публичные выступления по соответствующей тематике. Достижению целей каждого из трех этапов обучения способствовала реализация соответствующей системы упражнений.

Проведена экспериментальная апробация разработанной методики и проверена ее эффективность по следующим критериям: лингвистический, репродуктивно-речевой и продуктивно-речевой.

Ключевые слова: английская публичная речь, будущие политологи, выступления британских и американских политических деятелей, лингводидактична модель, система упражнений, методика обучения английской публичной речи будущих политологов.

RESUME

Moskaliuk E. V. Teaching English Public Speech to Future Politologists on the Basis of British and American Politicians' Speeches. – As a Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree (PhD) in Pedagogical Sciences. Specialty 13.00.02 – Theory and Methods of Teaching (Germanic Languages). – State Establishment «K. D. Ushynskiy South Ukrainian National Pedagogical University», Ministry of Education and Science of Ukraine. – Odessa, 2015.

The thesis deals with theoretical analysis and development of practical methods of teaching English public speech to future politologists on the basis of British and American politicians' speeches.

The essence of the concept «English public speech of future politologists» has been defined; linguistic features of the English public speech have been specified. The structure of the content of English public speech teaching targeted for future politologists has been determined. Psychological mechanisms enabling the generation

and reproduction of the English public speech of the future politologists have been analyzed. The three-stage linguodidactic model of teaching English public speech to future politologists on the basis of British and American politicians' speeches has been elaborated. This model consists of linguoinformational stage, content and analytical stage and the stage of professional speech. The corresponding system of exercises for teaching English public speech to future politologists has been modelled. The effectiveness of the proposed methodology has been verified and confirmed in the course of experimental teaching by means of linguistic, reproductive and productive criteria.

Keywords: English public speech, future politologists, speeches of British and American politicians, linguodidactic model, system of exercises, methodology of teaching English public speech to future politologists.

Підписано до друку 22.10.2015.
Обсяг 0,9 друк. арк. Формат 60x88/16 Зам. № 1967/15.
Наклад 100 прим.

Надруковано у ФОП Бондаренко М. О.
м. Одеса, вул. В. Арнаутська, 60
т. +38 0482 35 79 76

info@aprel.od.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців ДК № 4684 від 13.02.2014 р.